लोक सेवा आयोग
नेपाल शिक्षा सेवा, शिक्षा प्रशासन समूह, नेपाली उपसमूहको राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणी पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

.

तृतीय पत्र (Paper III) : Technical Subject

खण्ड (क) - ३० अंक

१. नेपाली भाषा **१०%**

१.१ भाषाको परिभाषा र सामान्य विशेषता
१.२ भाषा विज्ञान र यसका क्षेत्र तथा शाखाहरू
१.३ ध्वनि विज्ञान, वर्ण विज्ञान, रुप विज्ञान, वाक्य विज्ञान र अर्थ विज्ञानको सामान्य परिचय, विशेषता र प्रयोगको अवस्था
१.४ भाषाको प्रयोग (प्रयोक्ता, विषय र भूमिका)
१.५ नेपाली भाषाको उत्पत्ति, विकास र वर्तमान स्थितिको संक्षिप्त परिचय
१.६ नेपाली भाषाको स्वरुप
   १.६.१ नेपाली उच्चारण व्यवस्था (स्वर, व्यञ्जन र अक्षर प्रणाली)
   १.६.२ कथ्य र लेख्य भाषाको भेद तथा अन्तरसम्बन्ध
   १.६.३ नेपालीका मुख्य मुख्य भाषिका र उप भाषिकाको परिचय (क्षेत्रगत वितरण, रुप र प्रयोग)
   १.६.४ स्तरीय नेपाली प्रयोगमा भाषिका तथा उपभाषिकाको प्रभाव (शब्द भण्डारका दृष्टिले)
   १.६.५ नेपाली भाषाको विकासकाक्रममा भएका प्रयत्न र आन्दोलनहरू
   १.६.६ व्याकरण र शब्दकोश निर्माणका प्रयत्नहरू
१.७ राष्ट्र भाषा र प्रमुख राष्ट्रिय भाषाहरू

२. नेपाली साहित्य र बालसाहित्य **१०%**

२.१ नेपाली नाटक
   २.१.१ नाटक तथा एकाङ्कीको सैद्धान्तिक परिचय, वर्गीकरण र विकासक्रम
   २.१.२ नेपाली नाटक तथा एकाङ्कीका पूर्ववर्ती र उत्तरवर्ती मुख्यमुख्य रचनाकारहरूका विशेषता तथा प्रवृत्तिहरू
२.२ नेपाली कथा र उपन्यास
   २.२.१ कथा तथा उपन्यासको सैद्धान्तिक परिचय, वर्गीकरण र विकासक्रम (मोड र प्रवृत्ति)
   २.२.२ नेपाली कथा तथा उपन्यासका क्षेत्रका पूर्ववर्ती र आधुनिक स्रष्टाहरूका विशेषताहरू तथा प्रवृत्तिहरू
२.३ नेपाली कविता र काव्य
   २.३.१ कविता तथा काव्यको सैद्धान्तिक परिचय, वर्गीकरण र विकासक्रम (मोड र प्रवृत्ति)
   २.३.२ नेपाली कविता तथा काव्यका क्षेत्रका पूर्ववर्ती तथा उत्तरवर्ती स्रष्टाहरूका विशेषताहरू तथा प्रवृत्तिहरू
२.४ साहित्यशास्त्र र नेपाली समालोचना
   २.४.१ पूर्वीय र पाश्चात्य साहित्यको सैद्धान्तिक परिचय, प्रमुख मान्यता, विभिन्न वादहरू, सिद्धान्तहरू र विकासक्रम (मोड र प्रवृत्ति)
   २.४.२ प्रमुख नेपाली समालोचक र तिनका विशेषताहरू तथा प्रवृत्तिहरू
२.५ बाल साहित्य
   २.५.१ बाल साहित्यको सैद्धान्तिक परिचय, प्रमुख मान्यता, र विकासक्रम (मोड र प्रवृत्ति)
   २.५.२ प्रमुख नेपाली बाल साहित्यका स्रष्टाहरू र तिनका विशेषता तथा प्रवृत्तिहरू

३. नेपाली भाषाको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक **१०%**

३.१ भाषा पाठ्यक्रमका विशेषता तथा स्तम्भहरू
३.२ नेपाली भाषा पाठ्यक्रमको विकासक्रम (वि.सं.२०२८ अघि र पछि)

३.३ पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक निर्माणका सिद्धान्तहरू र प्रयोग
३.४ विद्यालय तहका पाठ्यक्रमहरू
- ३.४.१ प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक पाठ्यक्रम
- ३.४.२ उक्त पाठ्यक्रमका उद्देश्य, क्षेत्र, क्रम र विधागत स्पष्टीकरण
- ३.४.३ पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक परीक्षण, कार्यान्वयन एवं मूल्याङ्कन प्रक्रिया

खण्ड (ख) - ३० अंक

४. रचना प्रक्रिया र अभिव्यक्ति प्रणाली **१०%**

४.१ अनुच्छेद लेखन (पदसंगतिमा आधारित निर्देशित प्रकारको टिप्पणी/प्रतिवेदन लेख्ने सीप)।
४.२ अनुलेखन (दिइएको अनुच्छेदलाई विषय, प्रसङ्ग, तर्क र औचित्यका दृष्टिले विभिन्न छोटा छोटा अनुच्छेद बनाउने सीप)।
४.३ पत्रलेखन (विभिन्न प्रयोजन र परियोजनाका लागि आवश्यक प्रारुप, प्रतिवेदनको निवेदन, सूचना आदि लेख्ने र प्रारुप तयार गर्ने काम तथा सीप)
४.४ प्रविधि (रेखाङ्कन, प्रारुपको तयारी, सम्पादन आदि काममा आधुनिक प्रविधिको उपयोग गर्ने ज्ञान र सीप)।
४.५ साहित्यका विभिन्न विधा र विभिन्न क्षेत्रसँग सम्बन्धित कृतिहरूको समीक्षा (पठन, परिचय, प्रभाव, प्रस्तुति र सारांश लेखन)।

५. सम्पादन र अनुवाद **१०%**

५.१ पाण्डुलिपिको सम्पादन/भौतिक पक्ष
- ५.१.१ मुखपृष्ठ (सम्बद्ध र आकर्षक)
- ५.१.२ मुद्रण (अक्षरको रङ्ग, साइज, शुद्धता र पठनीयता)
- ५.१.३ कागज (रङ्ग र गुणस्तर)
- ५.१.४ जिल्ला (साधारण र अन्य)
- ५.१.५ सिलाइ (स्टिचिङ्ग, धागोको र अन्य)

५.२ पाण्डुलिपिको सम्पादन/विषयवस्तु
- ५.२.१ पाठ्यवस्तु, चित्र, रेखा, अभ्यास र यिनीहरूको बीचमा सम्बन्ध स्थापना
- ५.२.२ शिक्षकलाई निर्देशन, विशेषांश टिप्पणी र सूचना, विद्यार्थीलाई निर्देशन
- ५.२.३ भूमिका, नयाँ तथा कठिन शब्दहरूको सूची, प्राविधिक तथा पारिभाषिक अप्रचलित शब्दहरूको अर्थ।
- ५.२.४ मानक शब्दावलीको प्रयोग र शुद्धता
- ५.२.५ अनुवाद गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू
- ५.२.६ मूलकृतिको पठन
- ५.२.७ शब्द भण्डार/समानान्तर शब्दको चयन
- ५.२.८ अनुवाद
- ५.२.९ सम्पादन र पुनरावलोकन

६. शोध/अनुसन्धान **१०%**

६.१ शोध/अनुसन्धानको परिचय, विशेषता र प्रयोजन
६.२ शोध प्रस्ताव, परिचय, विशेषता र अङ्गहरू
६.३ अनुसन्धान प्रतिवेदन
६.४ पाद टिप्पणी र सन्दर्भ सामग्री

खण्ड (ग) - २० अंक

७. भाषा शिक्षण र नेपाली भाषा **१०%**

७.१ भाषा शिक्षणको परिचय, आवश्यकता र उपादेयता
७.२ भाषा शिक्षणका आधारभूत सिद्धान्तहरू
७.३ भाषिक सीप र तिनका क्रियाकलापहरू
७.४ नेपाली भाषा शिक्षण सन्दर्भ
  ७.४.१ पहिलो र दोस्रो भाषा शिक्षणका रुपमा नेपाली भाषा शिक्षण
  ७.४.२ राष्ट्रभाषाका रुपमा नेपाली भाषा शिक्षण
  ७.४.३ विदेशी भाषाका रुपमा नेपाली भाषा शिक्षण
७.५ विधा शिक्षण
  ७.५.१ भाषिक सीपहरूको शिक्षण (सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ)
  ७.५.२ गद्य शिक्षण
  ७.५.३ पद्य शिक्षण
  ७.५.४ रुपक शिक्षण

८. व्याकरण शिक्षण र नेपाली व्याकरण **१०%**

८.१ शब्द भण्डार
८.२ शब्दवर्ग अवधारणा, वर्गीकरण र प्रयोग
८.३ रुपायन र व्युत्पादन प्रक्रिया तथा प्रयोग
८.४ प्राविधिक शब्दहरू, अर्थ निर्धारण र भाषान्तरण
८.५ द्वित्वको रुप र प्रयोग
८.६ पदसंगति (लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरार्थीको प्रयोग)
८.७ काल र भाव
८.८ धातु / क्रिया (सामान्य र प्रेरणार्थक)
८.९ वाच्य
८.१० कारक, विभक्ति र यिनीहरूको प्रयोग
८.११ उक्ति परिवर्तन
८.१२ वाक्य, वर्गीकरण, विश्लेषण / संश्लेषण
८.१३ व्याकरण शिक्षणका विधिहरू (निगमन, आगमन, पाठ्यपुस्तक र भाषासंसर्ग विधि)

खण्ड (घ) - २० अंक

९. शिक्षण योजना र शिक्षण सामग्री **१०%**

९.१ योजनाको परिचय, अङ्गहरू, योजना निर्माणका लागि पूर्वाधारहरू
९.२ दैनिक योजना, एकाइ योजना र वार्षिक योजना परिचय र प्रयोग
९.३ शिक्षण सामग्रीको परिचय, वर्गीकरण र उपयोगिता
९.४ भाषा शिक्षणमा उपयोग हुने आधारभूत शिक्षण सामग्री र तिनीहरूको प्रयोग गर्ने तरिका र उपयोगिता

१०. भाषिक मूल्याङ्कन **१०%**

१०.१ मूल्याङ्कनको परिचय, भाषिक मूल्याङ्कनका सिद्धान्तहरू
१०.२ भाषिक मूल्याङ्कनका साधन तथा उपायहरू
१०.३ विशिष्टीकरण तालिकाको परिचय र उपयोग
१०.४ विभिन्न प्रयोजनका लागि प्रश्न निर्माण र प्रयोग

((()))

प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरुलाई मात्र
लिइने **सामूहिक परीक्षण (Group Test)** को लागि

सामूहिक छलफल (Group Discussion)

यस प्रयोजनको लागि गरिने परीक्षण १० पूर्णाङ्क र ३० मिनेट अवधिको हुनेछ जुन नेताविहिन सामूहिक छलफल (Leaderless Group Discussion) को रुपमा अवलम्वन गरिने छ । दिइएको प्रश्न वा Topic का विषयमा पालैपालोसँग निर्दिष्ट समयभित्र समूहवीच छलफल गर्दै प्रत्येक उम्मेदवारले व्यक्तिगत प्रस्तुति (Individual Presentation) गर्नु पर्नेछ । यस परीक्षणमा मूल्याङ्कनको लागि देहाय अनुसारको ३ जनाको समिति रहनेछ ।

आयोगका अध्यक्ष वा सदस्य	-	अध्यक्ष
मनोविज्ञ	-	सदस्य
दक्ष/विज्ञ (१ जना)	-	सदस्य

सामूहिक छलफलमा दिइने नमुना प्रश्न वा Topic

उदाहरणको लागि - उर्जा संकट, गरीबी निवारण, स्वास्थ्य बीमा, खाद्य सुरक्षा, प्रतिभा पलायन जस्ता Topics मध्ये कुनै एक Topic मात्र दिइनेछ ।